

PREDICATUL NOMINAL: ASPECTE DIDACTICE

Adela NOVAC, conferențiar universitar, doctor
(Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți)

Résumé

Dans la langue roumaine, il y a deux types de prédicat : le prédicat verbal et le prédicat nominal. Le prédicat nominal est constitué par un verbe copulatif ou par un verbe semi copulatif. Le prédicat nominal est étudié dans l'école, en huitième classe. Les élèves font connaissance avec ces types des verbes et avec l'attribut.

În limba română contemporană, predicatul se clasifică în verbal și nominal. Obiect al cercetării noastre este predicatul nominal. Predicatul nominal este alcătuit dintr-un verb copulativ sau semicopulativ și un nume predicativ. Definiția predicatului nominal (atât în manualele universitare, cât și în cele școlare) este axată pe

¹ Ibidem.

² Ibidem.

caracteristici gramaticale(formale), mai puțin semantice. Astfel, ne propunem să analizăm verbele ce intră în structura predicatului nominal.

1.1. Verbul copulativ în gramatica românească este definit, de obicei, prin numele predicativ, iar numele predicativ sau rămîne nedefinit, sau este definit prin unitatea maximă, predicatul nominal, care se definește, la rîndul său, prin structura verb copulativ + nume predicativ.

Astfel, în *Gramatica limbii române* sînt expuse ideile principial acceptate de majoritatea specialiștilor privitoare la verbele copulative și predicatul nominal: cu „funcțiune de verb copulativ între subiect și numele predicativ” se pot folosi: pe de o parte, *a fi*, care nu participă cu conținutul lui noțional la formarea predicatului nominal (*Ion este student*); pe de altă parte, *a deveni*, *a ajunge*, *a se face*, *a ieși* etc., care „își păstrează parțial sensul lexical”, predicatul nominal din care face parte incluzînd sensul lexical al copulativului respectiv (*Maria devine medic*) [GLR, p. 206-207].

În literatura de specialitate românească s-a formulat și ipoteza că nu există verbe copulative și deci nici predicat nominal. În această ordine de idei, invocăm părerea lui G. Ivănescu care susține că numai verbul funcționează ca predicat [Ivănescu, p. 424-425]. Autorul clasifică verbele sau *de acțiune* (*fac*, *lucrez* etc.), care reprezintă predicate de acțiune, sau *de stare* - acestea exprimîndu-se fie sintetic (*domnesc*, *bolesc* etc.), fie analitic (*sînt rege*, *sînt bolnav* etc.) - , care reprezintă predicate de stare. În felul acesta „așa-zisul nume predicativ nu e nume, ci o parte din verbul de stare exprimat analitic” [Dimitriu, p. 1297] și, după cum am menționat mai sus, predicat nu poate fi decît verbul.

Elena Neagoe susține că verbele *a fi*, *a deveni*, admise, de obicei, drept copulative în cadrul predicatului nominal, formează singure predicatul: „soluția cea mai indicată ar fi recunoașterea capacității verbului copulativ de a forma o funcție sintactică, rămînînd ca numele predicativ să fie considerat, de asemenea, o funcție aparte, care ar putea eventual să fie contopită cu elementul predicativ suplimentar...” [Neagoe, p. 97].

Gramaticile tradiționale consideră structurile alcătuite din verbe copulative sau semicopulative și nume predicative drept predicate nominale.

2.2. Predicatul nominal este o structură analitică alcătuită dintr-un verb copulativ sau semicopulativ și un nume predicativ.

Astfel, profesorul de limba română trebuie să-i învețe pe elevi a face distincție între structurile alcătuite din verb copulativ + nume predicativ și cele formate din verb semicopulativ + nume predicativ. Pentru a putea face această deosebire, elevii trebuie să stabilească care este comportamentul elementului verbal din structura predicatului nominal. Astfel, analizînd exemple de tipul *Maria este harnică*, profesorul și elevii, în baza convorbirii inductive, vor ajunge la concluzia că, în atare structuri, verbul copulativ exprimă numai un raport gramatical, iar în structurile de tipul *Maria se crede/ se consideră harnică*, verbele semicopulative (*a se crede*, *a se considera*) contribuie prin conținutul lor noțional la formarea predicatului. Deși această distincție în manualele școlare nu se face, ea este totuși necesară, pentru că îi convinge pe elevi de diversitatea noțională a verbului din componența predicatului nominal.

După cum se știe, verbele semicopulative nu îndeplinesc singure funcția de predicat, ele avînd rol de copulă în structura predicatului nominal.

În legătură cu problema în discuție, vom invoca părerea unor lingviști. Astfel, P. Diaconescu pune în discuție o problemă interesantă în legătură cu rolul elementului verbal în componența predicatului nominal. Analizînd mai ales problema altor verbe copulative decît *a fi*, autoarea ajunge la concluzia că, spre deosebire de copula verbală *a fi* (care nu participă cu conținutul ei noțional la formarea predicatului, ci exprimă numai un raport gramatical), celelalte verbe contribuie la formarea predicatului prin sensul lor lexical. Astfel, cercetătoarea susține: “construcția cu element verbal predicativ poate fi în propoziție un predicat nominal-verbal (dacă verbul tranzitiv este la diateza reflexivă sau pasivă) sau un predicat verbal (dacă verbul este la diateza activă)” [Diaconescu, 119]. Autoarea exemplifică cele menționate prin enunțuri în care se conțin predicate nominale-verbale de tipul: *a se face sfîter*, *a se face popă*, *a se alege un pungaș*, *a se crede deștept*, *a se chema Constantin* etc. Anume din acest motiv, unii lingviști vorbesc de existența predicatului nominal propriu-zis (*a fi* + nume predicativ) și a celui verbal. Acesta din urmă este exprimat printr-o copulă lexico-gramaticală și un nume predicativ. De exemplu, în construcțiile *a se socoti vrednic*, *a se crede capabil*, *a deveni profesor* etc., elementul verbal își păstrează, cel puțin în parte sau în întregime, autonomia semantică și, împreună cu numele, formează în propoziție un predicat nominal-verbal.

În aceeași ordine de idei, profesorul trebuie să insiste și asupra semnificațiilor predicatului nominal: permanența (*mă cheamă Kadu*), păstrarea calității (*se ține mîndru*), echivalența (*nu te numi dușman*), obținerea unei calități (*mă fac popă*) etc.

2.3. Un alt aspect al problemei ar fi ecivalentul frastic al predicatului nominal.

Referințe bibliografice:

1. P. Diaconescu, *Rolul elementului verbal în componența predicatului nominal* // SG, vol. II, 1957, p. 105-120.
2. L. Diaconescu, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 261.
3. C. Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române. Sintaxa*, Iași, Institutul European, 2002, p. 1325-1327.
4. Șt. Găitânaru, *Frapoziția subordonată predicativă* // LLR, nr. 3, 1999, p. 12-15.
5. *Gramatica limbii române. Enunțul*, vol. II, București, Editura Academiei Române, 2005, p. 276-281.
6. Guțu Romalo, *În problema clasificării verbelor (încercare de clasificare sintagmatică)* // Elemente de lingvistică generală, 1967, p. 307.
7. Gh. Neamțu, *Elemente de analiză gramaticală*, București, Editura Științifică și enciclopedică, 1989, p. 157.
8. Iordan, Vl. Robu, *Limba română contemporană*, București, Editura didactică și pedagogică, 1978, p. 452.
9. Gh. Constantinescu-Dobridor, *Sintaxa limbii române*, București, Editura Științifică, 1998, p. 369-377.
10. C. Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române. Sintaxa*, Iași, Editura Institutul European, 2002, p. 1325-1329.